

Plánovat je nutné, ale s rozvahou...

Agrodruštvo Lhota pod Libčany je středně velký podnik na Královéhradecku, který se svou zemědělskou činností snaží nejen udržet pracovní místa na venkově, ale diverzifikací výroby také vytvářet nové zdroje příjmů. V zemědělské Evropě je to podporovaný trend, který současně přináší úsporu práce a přírodních zdrojů. Podle předsedy představenstva uvedeného družstva Ing. Pavla Veselého brání většímu rozvoji diverzifikace v zemědělských podnicích skutečnost, že u nás chybí síť farmářských prodejen se širokým sortimentem produktů.

Agrodruštvo Lhota pod Libčany bylo založeno v roce 1996 z původního ZD Lhota pod Libčany. Členská základna byla omezena pouze na vlastníky, kteří se rozhodli vložit svůj majetkový podíl do dalšího podnikání v zemědělské prvovýrobě. Systém řízení jednotlivých provozů je odvětvový a je rozdělený na střediska rostlinné a živočišné výroby, dále na středisko bioplynové stanice, stavební středisko, středisko služeb a ekonomické středisko.

Představení podniku

Uvedený podnik se sídlem ve Lhotě pod Libčany hospodář na 2711 ha zemědělské půdy, z níž je 122 ha luk. Drtivá většina obhospodařované výměry se nachází v katastru osmnácti obcí v okrese Hradec Králové v průměrné nadmořské výšce 240 metrů, asi pětina pronajatých pozemků je v katastrálním území obcí Hajnice a Studenec na Trutnovsku.

„Rostlinnou výrobu zaměřujeme zejména na pěstování obilnin, krmných plodin, okopanin a olejnin. Na výmě-

ře přibližně 1300 ha pěstujeme pšenici, ječmen ozimý i jarní a žito. Z tržních plodin je to dále ozimá řepka či cukrovka, kterou pěstujeme pouze na technické využití, respektive k výrobě biolíhu. Naši specialitou jsou jahody, jejichž sklizeň probíhá už několik let samosběrem. Donedávna jsme jahody na poli nastylali slámou, ale kvůli častým pozdním mrazíkům jsme od toho upustili. Totiž pokud máte nastláno, půda se přes den neohřeje a v noci nevyzažuje a při poklesu teplot pod bod mrazu je poškození rostlin radikální. Asi na 60 arech pěstujeme jahody ještě hydroponicky. Další speciální plodinou je kořenová čekanka, kterou pěstujeme na výměře 15 ha a zpracovává se na výrobu kávovinových náhražek a přísad do kávy. Vzhledem k provozované živočišné výrobě zaměřené na produkci mléka je úkolem rostlinářů také vypěstovat krmné plodiny. Od roku 2007 máme plně v provozu linku na posklizňovou úpravu, čištění a sušení obilovin a řepky. Její součástí je osm sil s celkovou kapacitou uskladnění osm tisíc tun. Desátým rokem provozujeme bioplynovou stanici, v níž zužitkujeme odpady z živočišné výroby, respektive kejdu, dále z cukrovaru v podobě vylázaných řízků a konečně z produkce rostlinné výroby zastoupenou kukuřičnou siláží. Tím splňujeme náročné podmínky nakládání s živočišnými odpady ve zranitelné oblasti z hlediska ochrany podzemních vod. Vyrobenou elektřinu využijeme nejen pro vlastní potřebu, ale také ji prodáváme. Prostřednictvím výměníků využíváme i teplo k vytápění celého areálu družstva v zimním období. Zužitkováváme ho však i v době vegetace ve dvou vybudovaných sušárnách, přičemž

ve vertikální na síle sušíme obiloviny a olejny a v horizontální pásové sušárně lze sušit prakticky cokoli,“ představil na úvod aktivity podniku Agrodruštvo Lhota pod Libčany předseda představenstva Ing. Pavel Veselý.

Živočišná výroba

Živočišná výroba podniku stojí především na chovu červenostrakatého skotu s tím, že ve stádu převažuje plemeno montbéliarde. Vedle mléka tento segment zemědělské prvovýroby zahrnuje také produkci hovězího a vepřového masa. Pokud jde o stavy zvířat, chovatelé evidují 1400 kusů skotu, respektive 465 dojníc, včetně 60 krav plemene jersey, dále 460 jalovic a 440 býků. Ve výkrmu pak dále mají 250 prasat. Provoz živočišné výroby, který je rozdělen do pěti středisek, zajišťuje třiatdvacet z celkového počtu osmasedmdesáti zaměstnanců. „Hlavní středisko je farma Osičky, kde je ustájené produkční stádo dojníc a telata do pěti až šesti týdnů věku, která se potom stěhují do střediska v Urbancích. Zde se točí ve čtyřech ha-

Předseda představenstva
Ing. Pavel Veselý

lách – pro telata, býky a jalovice a pro starší jalovice – až do jednoho roku věku. Starší jalovice mají k dispozici travnatý výběh. Přibližně po roce býky převedeme na středisko Lhota pod Libčany, kde jsou do věku dvaadvaceti až třiatdvaceti měsíců než se v hmotnosti okolo 750 kg porazí. Většinu jateční produkce dodáme na jatky Toro Hlavečnick, které mají požadavek aby býci nebyli starší čtyřiatdvaceti měsíců

Hlavní zootechnik Ing. Jan Málek

Produkční stádo dojníc je na farmě v Osičkách

V porodně jsou krávy na hluboké podestýlce

a hmotnost jatečně upraveného trupu byla minimálně 350 kg. Roční jalovice se převádějí do odchovny na farmu Sedlice, kde se zapouštějí a měsíc a půl před porodem se vrací na farmu Osičky. Konečně na pátém středisku jsou krávy bez tržní produkce mléka, tvořené stádem tříadvaceti vyřazených krav zapouštěných býky masných plemen charolais, belgické modré a letos poprvé i normandem. Telata jsou pod matkami v rekonstruované stáji K-96, na niž navazuje čtrnáct hektarů pastvin rozdělených na dvě části. Kvůli suchu, které se mimo jiné podepsalo pod nízkou energetickou hodnotu kukuřičné siláže, byla loni vykazovaná užitkovost oproti předchozím rokům nižší a odpovídala 8195 kg mléka se složkami 4,29 % tuku a 3,56 % bílkovin. Momentálně dojíme pětadvacet litrů mléka na ustájenou krávu, a to včetně šedesáti jerseyek, dvaceti krav českého strakatého skotu a pěti českých červinek. Přes odbytové družstvo Viamilk dodáme do Pragolaktosu tři milióny šest set tisíc litrů mléka za rok," navázal hlavní zootechnik Ing. Jan Málek, který v podniku pracuje již šestnáct let.

Chovatelská práce

Na farmě Osičky jsou dvě produkční stáje, jednak zrekonstruovaný původní čtyřřadý kravin s ustájovací kapacitou pro 190 kusů a dále přestavěná výkrmna býků pro současných 240 krav. V obou je volné boxové ustájení s ležením na postýlkách s blistry nastlanými separátem z provozované bioplynové stanice a přistýlají se jednou týdně. Ve stáji pro suchostojné a na porodně jsou krávy na hluboké podestýlce.

Chovatelé dojí krávy dvakrát denně v rybinové dojárně s rychlým odchodem s dvakrát dvanácti dojícími stánky. „Zejména vysokoužitkové montbéliardky s užitkovostí okolo deset tisíc litrů jsou choulostivé na končetiny. Paznehty ošetřujeme dvakrát až třikrát ročně externě službou, akutní případy dělá bezodkladně veterinární lékař. V rámci prevence koupeme krávy při odchodu z dojírny dvakrát týdně v průchozích vanách s tím, že jedno koupání je v roztoku chlornanu sodného a druhé v roztoku modré skalice, do níž se v létě každý druhý týden přidává formaldehyd. Zdravotní problémy řešit nemusíme, občasné mastitidy jsou většinou z důvodu nedostatečné kvality objemného krmiva,“ pokračoval dále hlavní zootechnik.

Po zasažení, respektive asi ve 227 dnech březosti chovatelé převádějí krávy do stáje pro suchostojné, kde jsou společně s vysokobřezími jalovicemi. Zakládají jim krmnou dávku

Většina vykrmených býků skončí na jatkách Toro Hlavečnick

tvořenou 11,5 kg vojteškové senáže, 6 kg cukrovarských řízků a 4 kg sena. Tři týdny před otelením jdou pleměnice do porodny, kde jsou jalovice a starší krávy ustájené odděleně. Skupině krav v přípravě na porod se zakládá vojtešková senáž (10 kg), kukuřičná siláž (11 kg), cukrovarské řízky (4 kg), CCM (1,25 kg), seno (1 kg) a speciální směs s aniontovými solemi pro krávy v přípravě na porod (3 kg). Po porodu dostanou krávy i prvotelky iontový energetický nápoj (kilogram sypké směsi rozmíchaný ve 40 litrech vody). V rámci fázové výživy v podniku připravují krmnou dávku pro skupinu krav v přípravě na porod, dále pro prvotelky do 240. dne laktace, pro krávy v rozdoji a pro jerseyky a konečně pro vrchol laktace u starších krav. U prvotetek po otelení zohledňují jejich nižší žravost. V krmné dávce je 8 kg vojteškové senáže, 23 kg kukuřičné siláže, 3,25 kg CCM, 4 kg cukrovarských řízků, 4 kg mláta, 6 kg produkční směsi a kilogram glykomelu. Shodné složení má i krmná dáv-

ka pro starší krávy po porodu. Součástí krmných dávek jsou vitaminominerální doplňky z Verměřovic, které jsou svým složením ušity na míru každé skupině. Produkční skupina pak navíc dostává na trhu oblíbenou, bachorově chráněnou palmitovou kyselinu C16 v téměř čisté formě.

Cílem využít potenciál zvířat

V produkci objemných krmiv je podnik zpravidla soběstačný. Jen kvůli extrémnímu suchu v roce 2018 museli část krmení nakupovat. Protože v loňských senážích bylo hodně vlákniny, od podzimu chovatelé nedávali krávám v laktaci do krmné dávky seno, které naopak zůstalo v dietách pro skupiny krav stojících na suchu a v přípravě na porod. Směsi si míchají sami v podnikové míchárně. Krmení zakládají míchacím krmným vozem Triolet s vertikálním šnekem a aktivním vykusovačem.

„Tento typ máme již podruhé a jsme s ním spokojeni. Loni jsme k němu pořídili vylepšenou váhu digistar, která má v porovnání s předchozí verzí větší paměť a data lze propojit jak s dojírenským faremním programem, tak s ústřední evidencí a konečně i podnikovým ekonomickým systémem, což nám velmi usnadňuje administrativní práci,“ pochvaloval si Ing. Málek. Pokud jde o výživu, s Agrodružstvem Lhota pod Libčany dlouhodobě spolupracuje také společnost VVS Verměřovice, s. r. o., která chovatelům dodává krmné doplňky na výrobu krmných směsí, které si podnik dělá ve vlastní míchárně jak pro skot, tak i prasata. Její konzultanti tu současně dělají poradenství. „Od kolegy jsem v podniku převzal štafetu asi před necelými pěti roky.

Vykrmovaná prasata mají z hlediska welfare opravdu komfortní ustájení

Na farmě Osičky provozují také mlékomat

Jsem zastáncem intenzivní výživy s cílem využít potenciál zvířat. Díky koncentrované krmné dávce se nám podařilo dostat monbeliarské stádo dojníc na užitkovost, která překračuje chovný cíl plemene a chceme ji udržet i do budoucna. Krmnou dávku počítáme zhruba čtyřikrát až šestkrát do roka, většinou při změně objemného krmiva nebo při náhlém poklesu užitkovosti. Běžná praxe je asi taková, že se nejprve obejde stádo, aby se zhodnotila kondice zvířat. Základem další fáze je kontrola žravosti a stravitelnosti objemného krmiva, kterou u dojníc děláme rozbořem výkalů přes síta. Současné poradenství ale není jen o výživě, s managementem podniku konzultujeme také vše ohledně welfare a prevenci zdraví, zejména se zaměřením na končetiny a vemeno. Díky speciálně vyvinutému programu můžeme dosaženou užitkovost sledovat například ve vztahu k reprodukci, subklinickým mastitidám, samozřejmě k výživě, ale i k faktorům prostředí, včetně kvality ustájení. Tento širší pohled nabízí neefektivnější řešení problému," uvedl konzultant spolupracující výživářské společnosti MgA Petr Šafra.

Management odchovu telat

Porody máme pod kontrolou nejen díky nainstalovaným kamerám, ale i díky protokolům. Ošetřovatelé do

nich zapisují, která kráva rodila, datum a čas porodu, jeho průběh, napojení matky, čím napojili tele, kolik toho vypilo, jak nápoj přijímalo apod.

„Teleti po porodu ošetříme pupek, odstraníme mu hleny z tlamičky, osušíme ho a přesuneme do individuální boudičky, kde mu dáme ušní známky. Mlezivo, nativní, či rozmražené, podáváme co nejdříve, nejpozději však do dvou hodin po narození. Odchov telat – dvě hodiny po narození napojeno mlezivem, kterým ho napájíme čtyři dny, pátý den přecházíme na mléčnou krmnou směs, přidáváme starter a vodu. Pokud jde o dávkování – zpočátku dvakrát denně dva litry mléka, postupně se množství mléka navyšuje s tím, že v 18 dnech dostávají osm litrů na nakrmění za den. Se snižováním množství podávaného mléka telatům začínáme až po jejich přesunu do telatníku, kam je převádíme ve věku pěti až šesti týdnů. V té době již dostávají v adlibitním množství slamatý starter. V něm obsažená kvalitní štípaná sláma v délce do dvou centimetrů podporuje rozvoj předžaludků. Za další dva až tři týdny, kdy telata odstavíme, již přijímají v průměru dva kilogramy denně. Odstavená telata přecházejí do skupinového ustájení, přičemž počáteční počet devíti kusů se později zdvojnásobí," krátce shrnul zootechnik. Telatům nadále podávají starter a do žlabů se jim zakládá také kukuřičná siláž. Poměrově zastoupení obou komponent v krmné dávce se postupně mění ve prospěch kukuřičné siláže. Asi po měsíci dostanou kompletní TMR složenou z vojtěškové senáže, kukuřičné siláže, sena a směsi pro mladý skot. Telata ve věku čtyř až pěti

Pěstování jahod je pro podnik jednou z mnoha specialit

měsíců chovatelé rozdělují podle pohlaví do odchoven.

Diverzifikovaná výroba je výhodou

Výkyvy v cenách za mléko jsou odrazem vývoje mezi jeho nabídkou a poptávkou na trhu a pravidelně se opakuji. Tržní mechanismus farmáři samozřejmě neovlivní, mohou se však na krizový scénář připravit. Zefektivnění výroby mléka přináší i maximální využití vlastních zdrojů krmiv. V Agrodružstvu Lhota pod Libčany ročně vyrobí přibližně čtyři tisíce tun vojtěškové senáže, pět a půl tisíce tun kukuřičné siláže a šest set padesát tun sena. „Jsem pro rozumnou extenzitu a maximální využití vlastních zdrojů krmiv. Proto chováme červené krávy, abychom nakupovali jen to nejnutenější. Bohužel, realita je často jiná. Největší měrou ji ovlivňují přírodní vlivy, zčásti i soutěživost dosáhnout nejvyšších zootechnických ukazatelů. V posledních deseti letech jsme byli

čtyřikrát, pětkrát postiženi suchem, což významně omezilo naši krmivovou základnu nejen co do množství, ale i kvality vyprodukovaného krmiva. Nejtragičtější byl rok 2018, kdy kukuřice ani nenasadily palice a krmení jsme museli nakupovat. Loňský rok dopadl v porovnání s předchozím relativně slušně, což se odrazilo v bezproblémovém zdraví a v navýšení parametrů užitkovosti. Současný výhled počasi zatím dává naději vyprodukovat dostatečnou krmivovou základnu. Nesmí ovšem přijít velká sucha, protože zásoby vody v naší oblasti jsou minimální. Také vykrmujeme prasata, která mají z hlediska welfare komfortní ustájení. Ve dvou stájích na slámě a v samoobslužném provozu na automatických krmítkách vyprodukujeme až tři sta tun vepřového masa za rok. A díky tomu, že si děláme krmné směsi v podnikové míchárně krmiv z vlastního obilí, máme ekonomiku v kladných číslech, přestože je cena vepřového masa velmi nízká. Pokud jde o plány do budoucna, v živočišné výrobě bychom chtěli začít nejprve projektem na porodnu, pak by měly přijít na řadu produkční stáje a dojírna. Vše se ale bude odvíjet také od toho, jaké se v Bruselu podaří vyjednat podmínky. Máme obavu, že středně velké podniky by mohly přijít zkrátka. Právě pro ně je diverzifikace výroby nezbytností. Dokud však u nás nebude široká síť farmářských prodejen s pestrým sortimentem, nikdo se do toho nepohne," konstatoval na závěr naší návštěvy Ing. Pavel Veselý, který je současně také dlouholetým předsedou dozorčí rady Agrární komory ČR.

V areálu agrodružstva je diverzifikace výroby zjevná na první pohled

Martin Jedlička